

△ Een zandbak binnen biedt peuters en kleuters het hele jaar ontwikkelkansen en is voor hen ook een ontmoetingsplek

△△ In de openruimten waar de groepsruimten op uit komen bevinden zich kleine werkplekken
△ De groepsruimten hebben geen deuren

Artikel

Kindcentrum de Vindplaats te Amsterdam opende in 2022 haar deuren. Het gebouw is ontworpen op basis van moderne ambities in kinderopvang en onderwijs. Directeur Gert Geertsma vertelt erover met aanstekelijk plezier.

Van zandbak tot groentekas: elke ruimte in het gebouw van de Vindplaats staat in dienst van de visie

△△ De tuin en kas op het dak

△ Het hart van het gebouw is de ontmoetingsplek voor iedereen

Voordat we een rondleiding krijgen, eerst even de feiten. De Vindplaats is een integraal kindcentrum (IKC) in de wijk Bos en Lommer in Amsterdam. Het schoolbestuur is Amsterdam-West Binnen de Ring (AWBR), het bestuur van de kinderopvang is Akros Amsterdam. Deze twee organisaties hebben een samenwerkingsovereenkomst afgesloten, waarmee de samenwerking geborgd is.

In de dagelijkse praktijk is er vooral overlap. Gert Geertsma is officieel directeur, Lotte van der Straeten is adjunct¹. 'Lotte doet alles voor de kinderen van nul tot zeven jaar,' zegt Geertsma. 'Ik voor zeven tot twaalf/dertien. De scheidslijn zit dus niet tussen kinderopvang en school, maar tussen onderbouw en middenbouw. Dat doen we bewust. Het maakt de samenwerking natuurlijker. We zijn beiden integraal verantwoordelijk voor zowel kinderopvang als onderwijs. Vanzelfsprekend ben ik uiteindelijk verantwoordelijk ten opzichte van de twee besturen.'

De kinderopvang bestaat uit twee groepen voorschool (voorschool en voorschool-plus) en twee verticale groe-

pen (0 tot 4 jaar) kinderopvang. De school is verdeeld in dertien groepen: vier keer onderbouw, drie middenbouw, drie bovenbouw en drie zogeheten nieuwkomersgroepen, voor kinderen die nog geen Nederlands spreken. Daarnaast zijn er drie BSO-groepen. 'In totaal hebben we zo'n 350 kinderen,' zegt Geertsma. 'Dan ga ik even uit van volgend schooljaar. 250 kinderen in het onderwijs en gemiddeld 100 bij de kinderopvang.'

Bos en Lommer was altijd een typische volkswijk. 'De laatste jaren is daar verandering in gekomen. Door gentrificatie is er nu een mix van goedkope huurwoningen en duurdere appartementen. Deze verscheidenheid is terug te zien bij de kinderopvang, maar helaas nog niet op school. Door die gentrificatie is het aantal ouders met kinderen gedaald, waardoor er in de buurt een schooloverschot is ontstaan. Hoogopgeleide ouders met een goed inkomen kiezen vaak voor een andere school.'

Stromen kinderen via de kinderopvang van de Vindplaats meestal ook door naar jullie school?

Geertsma: 'Dat kunnen we nu nog moeilijk zien, omdat we pas in 2022 zijn begonnen. Het verschilt, vooralsnog. Er zijn ouders die uiteindelijk toch voor een andere school kiezen omdat een ouder kind daar al op zit.'

¹ Beide zijn in dienst van het schoolbestuur, dat een factuur stuurt naar de kinderopvang voor de inzet van Lotte.

△△ De techniekr ruimte en de keuken worden ook door de bso gebruikt

△ Ontmoetingsplek voor peuters en kleuters

En ook dit heeft weer sociaal-economische redenen. Veel ouders kiezen sneller voor een school waar hun burens ook voor hebben gekozen. Maar langzaam zien we het steeds meer gebeuren. Vanuit de voorschool is het overigens al bijna één-op-één. Van school naar BSO zien we nog geen duidelijk verband. Slechts een zesde van de BSO-kinderen zit op de Vindplaats.'

Hoe zou je jullie visie omschrijven?

'Die bestaat uit verschillende onderdelen, en een daarvan is dat we kinderen zoveel mogelijk ruimte willen bieden om te groeien. Daarom willen we kinderen zo vroeg mogelijk en zo lang mogelijk binnen hebben – vandaar ook het idee van het IKC. Daarnaast verlengen we de schooldag bewust met een naschools programma. Dus niet alleen bij de BSO, maar ook daarbuiten zijn er activiteiten. Het tweede punt is dat het kindcentrum er is voor alle kinderen uit de wijk. Dus ook voor kinderen met extra zorg- en ondersteuningsbehoeften, die anders misschien zouden uitstromen naar speciaal onderwijs.'

Wat doen jullie om dat mogelijk te maken?

'Wij nemen deze kinderen bewust op in reguliere groepen. Voor de extra zorg en ondersteuning zijn er specialisten in de Vindplaats aanwezig, of aan de Vindplaats verbonden, die we kunnen inschakelen waar nodig. Zo zorgen we ervoor dat iedereen "gewoon" mee kan doen. De derde pijler van onze visie is dat het kindcentrum onderdeel is van de gemeenschap, oftewel de wijk. De gemeenschap kan er ook gebruik van maken. Ouders zijn van harte welkom om na half negen te blijven voor een kop koffie of om mee te helpen. Het IKC is een laagdrempelige voorziening voor iedereen. Het vierde punt is dat het kind centraal staat. Wij stoppen het kind niet in een systeem, maar bouwen het systeem rond het kind. Dat klinkt abstract, maar het komt erop neer dat we ons voortdurend afvragen wat een kind nodig heeft om zich optimaal te ontwikkelen. We zijn niet bang om nieuwe methoden van kinderopvang en onderwijs uit te proberen.'

Neem ons per verdieping eens mee door het gebouw. Wat kun je vertellen over de begane grond?

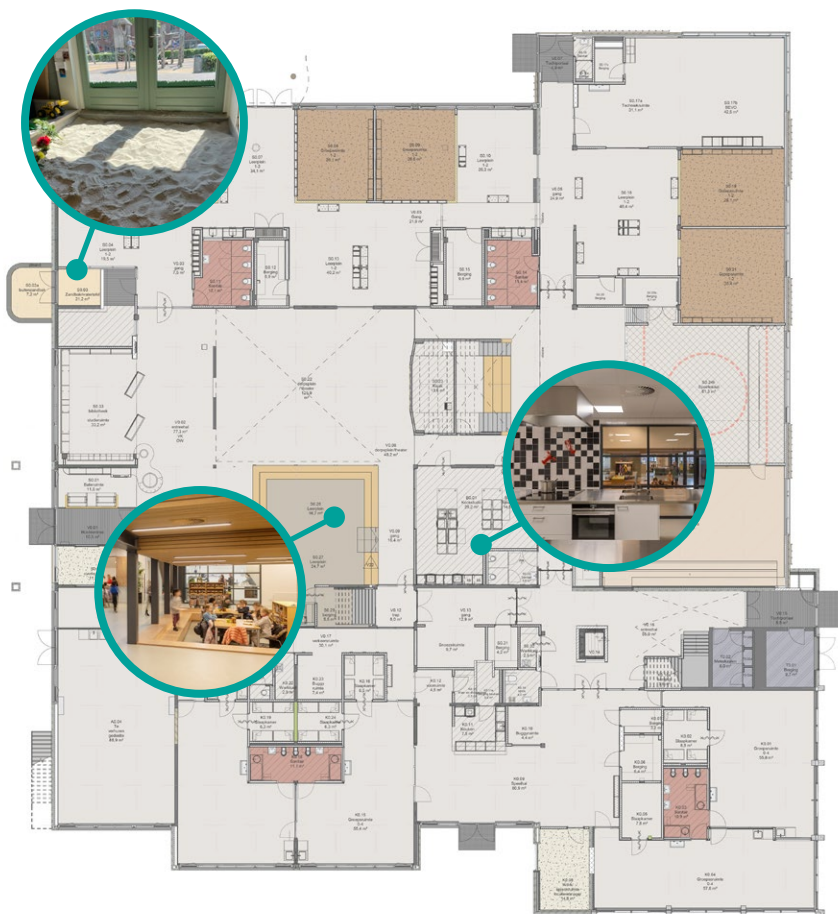
‘De kern is het grote plein, waar je binnenkomt. Daaromheen staan wat wij buurtjes noemen, en in die buurtjes zijn huizen – wat op andere plekken lokalen heten. Al die huizen zijn transparant, open, groten-deels ramen, zodat iedereen zich gezamenlijk verantwoordelijk voelt voor wat er in die ruimtes plaatsvindt. Leerkrachten werken veel samen. Overall ligt tapijt in plaats van harde vloeren, kinderen lopen op sokken of sloffen. Ook het idee van de gemeenschap komt terug in de omgeving: kinderen zitten niet de hele dag aan een tafeltje, maar ook op de bank of op de grond. Door het hele gebouw.’

Welke voorzieningen springen in het oog op de begane grond?

‘De muziekzaal, het atelier, de techniekruimte, de keuken. Alle kinderen krijgen dagelijks een gratis lunch. Die wordt gemaakt door vrijwilligers; ouders. Moeders die normaal gesproken niet buitenshuis werken, doen dat nu wel. Voor een vrijwilligersvergoeding. Het is dus meteen een sociale activering. In de keuken worden ook kooklessen gehouden. Bij de BSO wordt de keuken gebruikt om samen gezond eten te leren maken. Als er thuis sprake is van armoede, wordt namelijk vaak ongezond of onvoldoende gegeten.’

Kun je iets vertellen over het atelier?

‘In het atelier werken kunstenaars. Elk jaar één vaste kunstenaar en elke drie maanden twee wisselende. Na school kunnen kinderen er gebruik van maken, om te schilderen of te knutselen. Er wordt geen lesgegeven, kinderen kunnen er echt hun eigen werk maken en worden hierin natuurlijk beïnvloed en geïnspireerd door de kunstenaars. Zo hadden we een keer iemand uit de fotografie die veel foto’s samen

Begane grond

Eerste verdieping

Δ Twee keukentjes naast elkaar nodigen uit tot parallel spel. Kinderen spelen naast elkaar zonder dat ze de interactie met elkaar aangaan.

Δ De buitenruimte is ook toegankelijk voor de buurt. Er groeien eetbare struiken en planten. Er is water en zand en er zijn klim- en verstoppelplekken.

ΔΔ Lezen is belangrijk in de Vindplaats. Alle kinderen lezen elke dag op een plekje ergens in het gebouw of buiten.

Δ In het gebouw zijn op meerdere plekken pantry's die ook gebruikt kunnen worden door de kinderen.

met de kinderen maakte en ontwikkelde. Prachtige, kunstzinnige foto's waar ook exposities uit volgden, zelfs eentje in Amerika. We laten dat vanzelf ontstaan, kinderen mogen zelf hun creativiteit onderzoeken, hun eigen talenten leren kennen en ontwikkelen. Daar leent kunst zich bij uitstek voor.'

Waar wordt beeldende vorming dan gegeven?

'In de techniekruimte. Daar wordt uiteraard ook techniek gegeven, het is een mooie werkplaats met machines. De BSO mag daar ook gebruik van maken, daar zit voor ons geen onderscheid in. De zandbak valt trouwens ook nog op, op de begane grond. Die is deels binnen en deels buiten. In het midden staan openslaande deuren. Daar spelen de hele dag kinderen, meestal de kleuters en soms de peuters. En de kinderen van de BSO. Ook hier zit weer glas omheen, zodat de leerkracht dit vanaf het plein in de gaten kan houden.'

Goed, dan gaan we omhoog: de eerste verdieping.

'Op de eerste verdieping zie je hoe speels het gebouw is ingericht. Er zijn veel verschillende hoogtes, qua opstapjes, platforms en ruimtes. En ook hier zijn weer veel

ramen. Het huis in het midden is zelfs helemaal van glas gemaakt. Kinderen zijn op de eerste verdieping veel in beweging, de ruimtes zijn open. We geloven sterk dat ze daar gebaat bij zijn. Leerkrachten werken ook hier weer veel samen, ze helpen een les voor te bereiden of nemen een groep over waar nodig. Voor kinderen is dit het juiste voorbeeld. Ze zien dat het een gemeenschap is, waar iedereen bijdraagt aan de ontwikkeling van de hele groep.'

Dan de tweede verdieping.

'Op de tweede verdieping is een heel grote gymzaal. Dat is heel fijn. Ook akoestisch is dat goed ontworpen, je wordt niet gek van het geluid. Kinderen hebben twee keer per week gymles, en er worden ook andere activiteiten georganiseerd, zoals voor het naschools programma. Afgelopen jaar hadden we bijvoorbeeld een ninjaklas, judo en verschillende balsporten. Aan de andere kant van de verdieping kun je het dak op, daar is een tuin met groentekas en een bijenkorf. Het geheel is dus echt een natuurbiotopje. We werken samen met een organisatie die hier verstand van heeft. Het is aan de kinderen om de tuin te onderhouden, vooral de

middenbouw, elk seizoen een andere klas. Ze krijgen er ook lessen over; bloemen, fruit, alles wat daarmee samenhangt.'

Julie geven speciale aandacht aan lezen.

Hoe werkt dat?

'Uit onderzoek weten we dat de leesvaardigheid van kinderen landelijk achteruitgaat. Kinderen vinden lesonderwijs niet meer leuk. Dat komt deels door de aanpak van begrijpend lezen op school. Het is technocratisch geworden, alleen nog gericht op begrip en niet meer op plezier. Daarom doen wij het allemaal net iets anders. Ten eerste proberen we dat technische leesonderwijs weer aantrekkelijk te maken. Daar hebben we een zogeheten schoolschrijver voor in huis, Kelly van Kempen, zij schrijft kinderboeken en is twee dagen per week bij ons aanwezig. Ze leest voor aan de kleinste kinderen en bespreekt verhalen met de oudere kinderen. Begrijpend lezen heet bij ons diep lezen. Als je te veel over techniek praat, raak je hun aandacht kwijt. Wij maken de tekst voor kinderen zo interessant mogelijk. Dat doen we aan de hand van thema's: vier per jaar. Momenteel is het thema voeding, en dit gaat van de kinderopvang tot groep acht. Kinderen gaan ook naar een museum en leren over de spijsvertering of over de wereldvoedselproblematiek. Daar zoeken we vervolgens teksten bij. Dit past allemaal bij ons idee dat we ons eerst afvragen waaróm een kind zou willen lezen, en dat we op basis daarvan een plan maken. Elke dag maken we minimaal twintig minuten vrij waarin kinderen kunnen lezen, vaak na de middagpauze. Dan is die eerste verdieping helemaal stil, overall zitten of liggen kinderen met een boek. In totaal lezen kinderen bij ons twintig boeken per jaar. Ook de leerkrachten vinden hierdoor hun leesplezier terug – en je kunt een ander pas enthousiast maken als je dat zelf bent.'

Nou, dan verlaten we het gebouw en komen we buiten. Hoe is deze ruimte ingericht?

'De Vindplaats staat midden op een groot plein. Aan de kant van de voorschool is een speelcomplex ingericht voor kinderen tot vier jaar. Daaromheen staat een hek, maar na schooltijd is het complex ook te gebruiken door andere kinderen uit de buurt. Voor de kleuters hebben we een eigen speelplek, met andere speeltoestellen, zand, water, van alles om mee te spelen. Daaromheen zijn voor de oudste kinderen weer andere opties, zoals een Cruyff Court om te voetballen en fontein waar ze omheen kunnen rennen. Er is ontzettend veel ruimte, dus alle kinderen kunnen lekker bewegen. In Amsterdam is dat natuurlijk een luxe.'

Wat ook opvalt, is de groene muur.

'Ja, aan twee kanten zitten alleen ramen, maar aan de kant waar de gymzaal zit, staat een grote muur. Daar hebben we allemaal klimop geplant toen we net begonnen, inmiddels komt dat alweer een meter of zes hoog. De bedoeling is dat dat helemaal groen wordt. Dat is prettig voor bloemen, bijen en andere insecten, en het levert tegelijkertijd een groene uitstraling op, wat weer goed is voor de buurt. Hier komt die pijler van de gemeenschap ook weer in terug. Het plein is sowieso openbaar voor bewoners in de buurt, en zo wordt het ook gebruikt. Vooral in de lente en de zomer zit het hele plein vol met kinderen, zowel van de BSO als andere kinderen uit de buurt. En ouders, die zitten er ook veel. Die zijn soms kleinbehuisd en kunnen hier dan lekker picknicken. Zo is het plein – en dus het kindcentrum – echt onderdeel van de gemeenschap en andersom.'

